

Täysistunto

Keskiviikko 12.2.2025 klo 14.00—18.10

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 211/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdientien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Multala.

Keskustelu

17.07 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on osa nettonollateollisuutta koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen kansallista toimeenpanoa. Nettonollateknologiat edistävät puhdasta energiasiirtymää. Nettonollateknologioita ovat esimerkiksi uusiutuvan energian teknologiat, akkuteknologiat, vetyteknologiat, hiilidioksidin talteenottoteknologiat ja sähköverkkoteknologiat. Nettonollateknologian valmistushanke voi olla esimerkiksi tuulivoimalan komponentteja tai akkumateriaaleja valmistavan tehtaan perustaminen.

Nettonollateollisuuden asetuksen tarkoittamaksi kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi nimitettäisiin Itä-Suomen aluehallintovirasto. Valmisteltavan aluehallintouudistuksen myötä yhteyspisteviranomaisen tehtävä siirtyisi uudelle valtakunnalliselle lupa- ja valvontavirastolle vuoden 2026 alusta alkaen. Yhteyspisteviranomaisen tehtävänä on yhteensovittaa nettonollateknologian valmistushankkeiden lupamenettelyjä, auttaa hankkeen toteuttajaa ymmärtämään lupamenettelyjen kannalta merkityksellisiä hallinnollisia seikkoja sekä seurata lupamenettelyille säädettyjen määräaikojen noudattamista.

Esityksellä yhteyspisteviranomaiselle säädettäisiin valtuus tarvittaessa pidentää hankkeen lupakäsittelyjen määräaika nettonollateollisuuden asetuksessa säädettyjen kriteerien täyttyessä. Lisäksi yhteyspisteviranomaiselle säädettäisiin tehtäviensä hoitamiseksi tiedonsaantioikeus muilla viranomaisilla oleviin lupakäsittelyjä koskeviin tietoihin.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi strategisen aseman saaneille nettonollahankkeille annettavasta etusijasta. Aluehallintovirastojen tulisi antaa strategisia hankkeita koskevien lupahakemusten käsittelylle etusija suhteessa muihin ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin lupahakemuksiin. Strategiset hankkeet olisi käsiteltävä kiireellisesti myös muutoksenhakutuomioistuimissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.09 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lakiesityksessä oleviin nettonollateollisuuden hankkeisiin joudutaan kohdistamaan sekä valtion että kuntien viranomaisten resursseja. Kun hallitus samaan aikaan säästää hallinnosta ja osoittaa sille uusia tehtäviä, vaikuttaa tämä todennäköisesti myös kuntien ja ympäristönsuojeluviranomaisten tehtävien lisääntymiseen. Kun samalla tai pienemmällä resurssilla joudutaan tekemään enemmän töitä, hidastaa se todennäköisesti muiden kuin näiden nettonollateollisuuden hankkeiden lupakäsittelyjä. Lakiesityksessä ei ole kuitenkaan riittävällä tavalla arvioitu näitä vaikutuksia kuntien viranomaisiin, kuten muun muassa Kuntaliiton lausunnossa todetaan.

Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriön Luvat ja valvonta -palvelusta on pyritty kehittämään kattava lupien digitaalinen hakukanava. Sen kautta hakemukset ohjautuisivat oikeille viranomaisille ja tietojärjestelmiin. Hallituksen esityksen mukaan tätä Luvat ja valvonta -palvelua on tarkoitus hyödyntää myös nettonollateollisuuden hankkeiden mukaisessa seurannassa, tiedonvälityksessä ja asioinnissa. Kuntaliiton lausunnossa todetaan, että palvelun rajapintaratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen kuntien järjestelmiin tulee tässä yhteydessä järjestää luvutulla tavalla, mutta siihen pitää osoittaa myös riittävä rahoitus. Edelleen Kuntaliitto toteaa lausunnossaan, että Luvat ja valvonta -hankkeen aiemmissa vaiheissa järjestelmäintegraatiota ei ole saatu toteutettua kuntien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Kunnilla ei myöskään ole ollut saatavilla rahoitusta palveluun liittymiseen. Suora sitaatti Kuntaliiton lausunnosta: ”Luvat ja valvonta -hankkeen aiemmissa vaiheissa ratkaisuja, muun muassa integraatiota, ei ole saatu toteutettua kuntien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Haasteita on kuvattu ainakin Luvat ja valvonta -hankkeen väliarviointiraportissa, jossa on työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta toteutetun arvioinnin tulokset. Jos esimerkiksi käsittelyvaihetietoja lupahakemuksen käsittelytilanteesta joudutaan välittämään yhteyspisteviranomaisille manuaalisesti eli sähköpostilla tai kirjautumalla erilliseen portaaliin syöttämään tietoja, aiheutuu siitä työtaakkaa kunnan viranomaisille verrattuna siihen, että tiedot välittyisivät sujuvasti tietojärjestelmästä toiseen. Lisäksi turhaa työtaakkaa aiheutuu yhteyspisteviranomaisille.”

Arvoisa puhemies! Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että Luvat ja valvonta -palvelun rajapintaratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen myös kuntien järjestelmiin järjestetään ja rahoitetaan kohtuullisessa aikataulussa valtion varoista. Tämä on keskeinen edellytys sähköisen asioinnin sujuvuuden ja yhden luukun käyttökelpoisuuden toteutumiselle käytännössä. Myös nettonollateollisuusasetus viittaa siihen, että jäsenmaiden tulee huolehtia toimivaltaisten lupaviranomaisten resursoinnista mukaan lukien sähköisen asioinnin edellyttämä resursointi.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi, yksikään etusijalle päätyvä hanke ei saa päästä sinne ympäristön ja luonnon eikä varsinkaan paikallisen luontoon perustuvan elinkeinoelämän, elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden kustannuksella. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

17.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin ministeri esitteli, tämä esityshän sinänsä on nyt vähän tämmöinen tekninen. Tässä määritellään tämä yhteysviranomaisen, ja se on voimassa siihen asti, kunnes tämä uusi lupa- ja valvontavirasto tulee. Ehkä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

laajemmin tähän liittyen halusin esittää huolta siitä, että meillä on nyt aika paljon näitä erilaisia EU:stakin tulevia asetuksia, joiden perusteella tätä lupien sujuvoittamista halutaan tehdä — mikä on ihan perusteltua, kunhan ei samalla hölennetä lupia — ja näitä hankkeita, jotka menevät ikään kuin etusijalle. Niitä on tämän nettonolla-asetuksen myötä tulevia, siellä on RED kakkonen, siellä on tämä kriittisten mineraalien asetus. Nyt kysymys kuuluu, että jos näitä kaikkia ikään kuin priorisoidaan, niin rupeaa olemaan tilanne, että kaikki hankkeet ovat priorisointilistalla, ja silloin voi kysyä, onko se priorisointi todellakin aitoa etenkin, jos samanaikaisesti ei resursseista huolehdi. Ja sehän on tämä iso kysymys, miten lupahallinnon resurssit tullaan turvaamaan, kun näitä erilaisia hankkeita on ja kaikille haluttaisiin antaa tätä priorisointia.

No sitten tietysti toinen kysymys on tämä uusi lupa- ja valvontavirasto, joka todella on tulossa, johon nämäkin asiat sitten myöhemmin siirtyvät, kun nyt tässä väliaikaisesti tätä yhteyspistettä ollaan tämän lain mukaan tekemässä. Miten siellä tämä ympäristöön liittyvä yleinen etu tullaan järjestämään? Tämä on ollut se iso huoli. Samanaikaisesti, kun me mietitään lupien myöntämistä, on tietysti tärkeää, että lupaprosessit ovat sujuvia, mutta se ei todellakaan saa johtaa siihen, että lupia sitten hölennettäisiin. Siinä mielessä tämä ympäristöön liittyvän yleisen edun valvonta on äärimmäisen tärkeää, ja sen tulee olla osa tätä lupa- ja valvontavirastoa. Tästä olisin halunnut ministeriltä kuulla, miten tämä asia on hoidettu ja onko meillä takuu siitä, että tämä ympäristön yleinen etu siellä sitten huomioidaan riittävällä tavalla luvan myöntämisessä ja myös tietysti valvonnan osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

17.15 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies, kiitos! Tämä on todellakin, niin kuin tässä on jo todettukin, tekninen tarkennus täältä Suomesta ja meitä velvoittavaa lainsäädäntöä.

EU:ssa rakennetaan nyt nopeasti hiilineutraalia energiantuotantoa, ja on kyllä ehdottoman järkevää ja viisasta sitä täällä tukea. Tämä vaikuttaa siihen, että mitä tahansa hiilineutraalin edullisen energian tuottamiseksi tarvittavia komponentteja, osia tai laitteita tarvitaan, niin silloin saataisiin näille tämmöinen etusija lupamenettelyssä ja yksi viranomainen, joka nämä nopeasti ja järkevästi käsittelee.

Kun katsoo tätä lausuntomateriaalia, niin tämä nähdään laajasti varsin myönteisenä enkä löydä täältä juurikaan kritiikkiä. Tällä ehdotetulla säännöksellä ei myöskään ole mitään välittömiä ympäristövaikutuksia. Säätelystä on silti tärkeää muistaa, että ympäristön- ja luonnonsuojelun korkea taso ja laatu tässä palvelussa ja suomalaisessa viranomaistoiminnassa, ehkä jopa asiakasystävällisyydessä pitää olla kunnossa, että nämä kaikki hienot tavoitteet sitten käytännössä toteutuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti poissa. — Edustaja Hoskonen.

17.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä olen todella hämmästynyt siitä — voisin kuvitella, että jos vasemmistohallitus maassa olisi, tällaisia byrokratian kasvatuspuheenvuoroja, näitä puheita, saisi kyllä kuulla joka päivä — että kokoomuslainen hallitus esittää valtavaa hallintobyrokratiaa lisää tämmöiseen vakavaan asiaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

Kannattaa muistaa, arvoisat edustajakollegat ja myös ministeri, se, että me emme hallintoa kasvattamalla tee tähän maahan mitään muuta kuin lisää työttömiä. Kaikki se raha, mikä me tarvitaan tähän maahan... Juuri käydyssä keskustelussa, mitä pääministeri johti ansiokkaasti, tuli esille, että me tarvitsemme työpaikkoja. Meillä on tässä talossa puhuttu kymmeniä, jopa satoja kertoja siitä, että meidän on purettava byrokratiaa, lopetettava lupamenettelyä ja saatava yrityksille ne luvat investointeja varten nopeasti, ja nyt täällä käsitellään välittömästi tämän ansiokkaan avauskeskustelun jälkeen sitä, miten ruvetaan tekemään lisää byrokratiaa.

Euroopan unioni on tekemässä sitä, mihin sillä ei ole mitään lupaa. Eihän Euroopan unionilla ole mitään asiaa Suomen metsiinkään. Valtavaa byrokratiaa rakennetaan koko ajan, ja tähän johtaa siihen, että pikkuhiljaa meidän metsäteollisuus surkastuu tästä maasta pois, ja sitä talouskurimusta ei siedä yksikään tässä salissa oleva kansanedustaja — ei varmasti siedä. Meiltä lähtee teollisuus, meiltä lähtevät työpaikat. Sitten leikataan eläkeitä, sosiaaliturvaa, sosiaalipalveluita, terveyspalveluita, kaikkia. Toivoisin hieman pidättyvyyttä ja järkeä tähän hommaan. Euroopan unioni työntää kyllä jalkansa joka oven väliin ja sitten kasvattaa byrokratiaa, eikä ole pitkä aika siihen hetkeen, kun sieltä tulee taas muutaman tuhannen miljardin esitys, että yhteistä lainaa otetaan yhteisen puolustuksen rakentamiseen Eurooppaan. Miksi? Sitä varten, kun nämä maat ovat laiminlyöneet oman puolustuksen rakentamisen, ja nyt niitä suomalaisilla maksetaan.

Edellinen elvytyspaketti meni italialaisten keittiöiden korjaamiseen ja erilaisten julkisten muistomerkkien rakentamiseen, ja suomalaiset maksoivat kiltisti. Eihän ole mitään järjen hiventä enää tässä hommassa, kun työnnetään rahaa sinne sun tänne, ja sitten ihmetellään, minkä tautta Suomen talous menee alamäkeä, velka kasvaa, korot nousevat, työttömyys kasvaa ja palveluja leikataan. Jos tältä tieltä päästäisiin pois, niin olisin onnellinen. Mutta jos kerran kokoomuslainen hallitus tällaista esittää, niin olen minä vallan ihmeissäni, mutta saahan sitä nuori mies olla ihmeissään. Ei siinä sen kummempaa. Palataan asiaan vaikka huomenna.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vielä vastata? Kaksi minuuttia paikalta vaikka.

17.19 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Joo, arvoisa puhemies, ehkä menee hieman pitkäksi, mutta yritän nyt nopeasti vastata näihin kysymyksiin.

Ensinnäkin edustaja Kalliolle: Juuri tätä tässä nyt ollaan kehittämässä, nimenomaisesti sitä, että Luvat ja valvonta -palvelukokonaisuus menisi kohti tätä yhden luukun mallia, jossa myös sitten hyödynnetään digitaalisia palveluita. Ja kuntien järjestelmien rahoitus taas sen sijaan on ollutkin iso kysymys, koska kuntia on todella paljon. Sen vuoksi nyt hallitus keskittyy laittamaan myös näitä valtion omia järjestelmiä kuntoon ja myös yhtenäistämään näitä menettelyitä. Sitten tämä laajempi resurssitarkastelu: Vaikka tässä toki on aville annettu tämä pienempi lisäresurssi, 40 000 euroa, niin sitten tämän laajemman menettelyn osalta resurssikysymystä tullaan tarkastelemaan, kun tämä lupa- ja valvontavirastoa koskeva hallituksen esitys tuodaan tänne. Tämä tehtävähän on tarkoitus tosiaan siirtää sinne, ja se virasto aloittaisi vuoden 26 alussa.

Sitten edustaja Mikkonen kysyi tästä yleisestä edusta: Sen valvonnan järjestelmistä huolehditaan tietysti osana tätä aluehallinnon uudistusta aivan asianmukaisella tavalla. Se on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2025 vp

viranomaisen lakisääteinen tehtävä ja tulee lupaprosessissa tietysti huomioida. Myöskään tähän etusijamenettelyyn tässä hallituksen esityksessä ei sinällään tule muutoksia siihen, millä tavalla toimivaltaiset lupaviranomaiset näitä lupia sitten käsittelevät ja myöntävät, vaan niistä vaatimuksista edelleenkin pidetään kiinni.

Ja ehkä vielä sitten sen totean, että ehkä edustaja Hoskonen sen varmaan ihan hyvin tietääkin toki, niin kuin tässä jo edustaja Aalto-Setälä totesi, että tämä etusijamenettelyhän tulee sieltä Euroopan unionin lainsäädännöstä, ja sinällään tämän tarkoitushan on nimenomaan sujuvoittaa ja nopeuttaa näiden ikään kuin puhtaan energian tai puhtaiden hankkeiden luvitusta. Siihenhän tähtää myös tämä luvituksen suurempi muutos, jota me tullaan sitten tekemään tämän uuden valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston myötä. Silloin toivottavasti myös näitä etusijamenettelyjä siellä voidaan edelleen jatkaa ja myös resursoida, jotta sitten tämä viranomaisten kapasiteetti käsitellä myös näitä muita hakemuksia ikään kuin säilyy.

Mutta tässä kuitenkin pitää huomata se, että edelleenkin, kuten tähänkin asti, tämä yhteyspisteviranomainen ei ole käytännössä se, joka arvioi näitä edellytyksiä, vaan prosessi sinällään säilyy samana, mutta sitä yhteensovittamista tehdään ikään kuin yhden luukun kautta jatkossakin tässä yhdessä uudessa lupa- ja valvontavirastossa toivottavasti. Eli kysymyksessä on enemmänkin sujuvoittava ja nopeuttava lainsäädäntöhanke [Hannu Hoskonen: Hyvä!] kuin lisäbyrokratiaa tuottava lainsäädäntöhanke, ja sen vuoksi tätä nyt myös täällä edistämme, vaikka se toki meille myös EU:n lainsäädännöstä tulee tänne.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.